

Tutustukaa
UUTEENKAUPUNKIIN
ja sen kauniiseen saaristoon

Kaupungin länsipää, taustalla satama ja saaristoa.

Valok. Edwin Luotonen.

Uusikaupunki on maamme vanhimpia kaupunkeja, se on näet perustettu Kustaa II:n Aadolfin käskystä v. 1617. Siitä oli tuleva taloudellinen keskipiste ikivanhasta puu-astiakulttuuristaan ja ulkomaanpurjehduksestaan tunnetulle Vakka-Suomelle. Ja siksi se vähitellen kehittyikin; merenkulun alalla Uusikaupunki oli jo 1800-luvulla maamme ensimmäisiä. Sillä olikin hyvät edellytykset tämän elinkeinon harjoittamiseen: erinomainen satama sekä laajat kauppasuhteet aina sisä-Hämeeseen asti.

Nykyinen Uusikaupunki on säilyttänyt pääasiallisesti vanhat kasvonsa. Sen leveät ja säännölliset kadut ovat

Vasaborgin kreivin Kustaa Kustaanpojan mahtikäskystä syntyneet; eivät tosin yhdessä viikossa, kuten käsky edellytti, vaan vuosien vierieessä. Kaupungin kauniit yksikerroksiset porvaristalot ovat peräisin 1800-luvun loppupuolelta, jolloin meriliike toi varallisuutta kaupunkiin. Näissä taloissa — silloisen rakennustaidon mestarinäytteitä — huomaa selvän heijastuksen rakennustaiteen päätyyleistä. Vuorilaudoitukseen, ikkunainpäällyksiin ja varsinkin portteihin kätevät ja kauneusaistia omaavat puusepät ovat käyttäneet paljon aikaa ja parhaan taitonsa.

Katukuva.

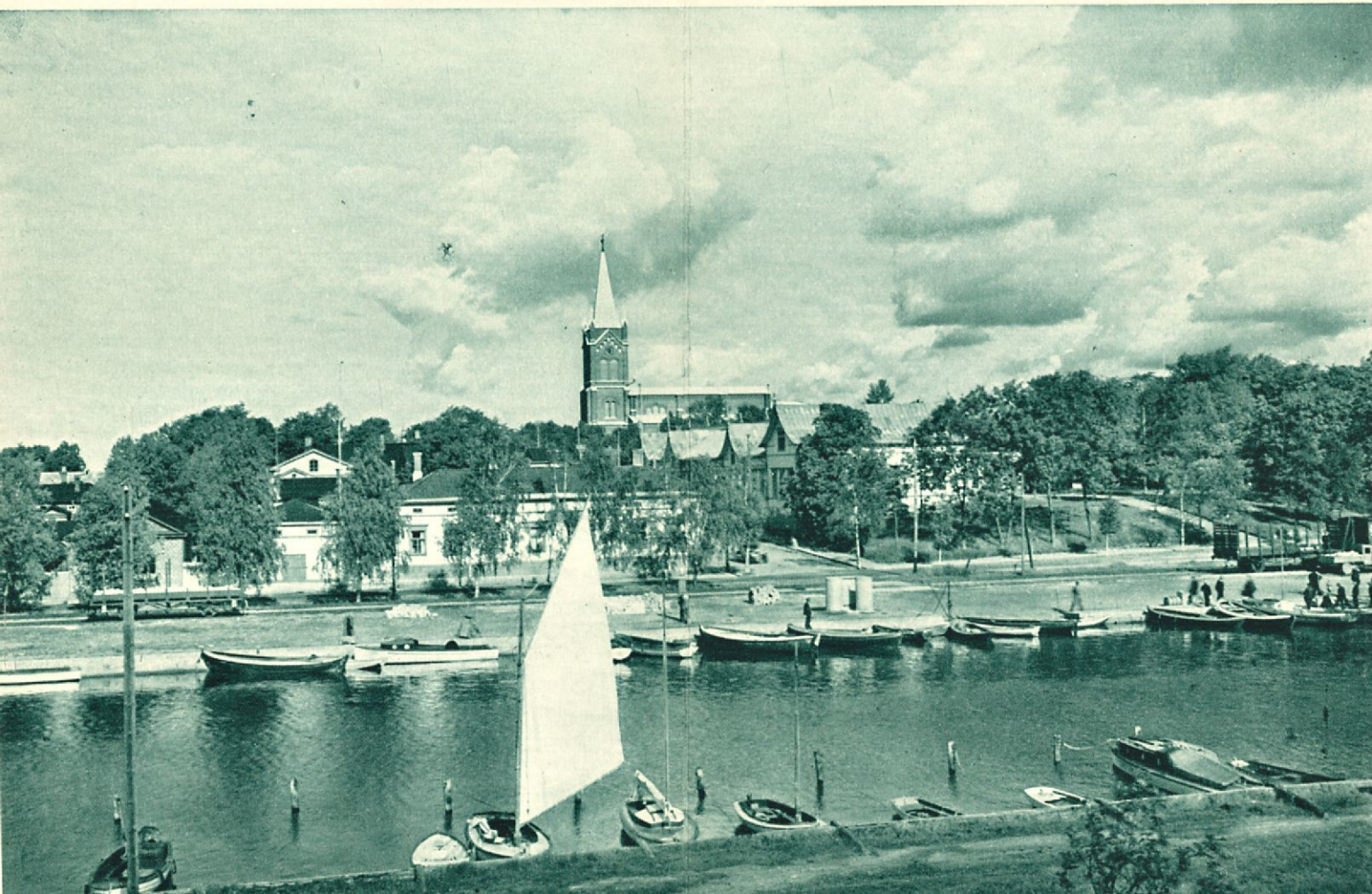
Valok. S. Lindqvist.

Kuva Blasieholman kadulta. Oikealla koristeellinen portti.
Valok. Y. Lindqvist.

Kaupunginlahti. Taustalla uusi kirkko.

Valok. Y. Lindqvist.

Kalarannasta.

Valok. Y. Lindqvist.

työtä. Kirkon puistossa kohoaa vapaussodassa kaatuneitten vakkasuomalaisten sankaripatsas, jonka kauppaneuvos K. Wallin on lahjoittanut seurakunnalle.

Vanhan Uudenkaupungin arvokkain muistomerkki on yli 300:n vuoden ikäinen kivi-kirkko, joka seisoo kaupungin länsipäässä. Alkuaan pientä kirkkoa on monesti laajennettu

Rauhanpuistosta.

Valok. Y. Lindqvist.

Satamasta pistäytyy sisään kaupunginlahti, jonka rannat graniittilaitureineen tarjoavat tiloja pienille rannikkoliikennettä välittäville laivoille ja lukuisille saaristolaisveneille. Lahden sisäosassa ja sen etelärannalla näkee satalukuisen joukon kaupunkilaisten purje-, moottori- ja soutuveneitä, joilla he kauniina kesäpäivinä painuvat saaristoon.

Saman lahden pohjoispuolella kohoaa kaupungin uusi kirkko, joka arkkitehti Chiewitz'in piirustusten mukaan on rakennettu vv. 1858—1863. Tämä kolmelaivainen basilika-tyyliä jäljittelevä temppelel vaikuttaa varsinkin sisältä sopuisuudelta ja ylevältä. Kolmeosainen alttaritaulu on Uudessakaupungissa syntyneen hovimaalari R. W. Ekmanin

Vanha kirkko, nykyisin kulttuurihistoriallisena museona. *Valok. Y. Lindqvist.*

Myllykallio. *Valok. Y. Lindqvist.*

Näköala yli sataman.
Valok. Y. Lindqvist.

ja siihen on lisätty uusia osia, kuten sakaristo ja kellotapuli, niin että se siis on kasvanut yhdessä kaupungin kanssa. Monien porvariin viimeinen leposija on muuratuissa haudoissa kirkon lattian alla. — Uuden kirkon valmistuttua ei vanhassa kirkossa enää ole jumalanpalveluksia pidetty. Mutta sen sivulaivoihin on sijoitettu Uudenkaupungin kulttuurihistoriallinen museo, jonka esinekokoelmista paik-

Kaupungin laidassa.

Valok. Olavi Jussila.

kakunnan mainehikkaita elinkeinoja, puuastiateollisuutta ja merenkulkua esittävät ovat hyvin huomattavat.

Kaupungin vanhalla Myllykalliolla seisoo neljä tuulimyllyä. Eivät ne enää pyöri eivätkä jauha, seisovatpa vain muistoina menneiltä ajoilta. Siellä näemme mamselli-, harakka-, napa- ja varvasmyl-

Satamasta. Laivatelakka uljaine valtameren kyntäjineen. Omist. merenkulkuneuvos Gustaf Eriksson.

Valok. Y. Lindqvist.

lyt. Nämä myllyt on pystyttänyt kauppaneuvos J. Nordströmin perustama lahjoitusrahasto, jonka tarkoituksena on vähitellen saada samalle mäelle muutakin vanhaa kulttuuria kuvaavaa, so. oikea ulkomuseo.

Pohjolan valkean kaupungin kunniaista Uusikaupunki ei käy kiistelemään, mutta vihreäksi se itseänsä väittää. Sillä on näet

Saaristosta, taustalla hiekkaranta.

Valok. Y. Lindqvist.

harvinaisen paljon »keuhkoja». Jokaista poikkikatua ja Rantakatua reunustavat kaksinkertaiset lehtipuurivit. Samoin kaupungin jokainen kortteli on lehtipuilla jaettu neljään tonttiin. Talojen pihilla ovat pensas- ja kukka-istutukset sekä ruohokenttä aivan yleisiä. Lisäksi on vielä viisi puistoa, joissa ovat edustettuina Etelä-Suomen tär-

Saaristosta.

Valok. Y. Lindqvist.

keimmät koristepuut koivusta ja pihlajasta seetripuuhun asti. Ja kun vielä toteamme, että heinäkasvullisuus ja monenlaiset kukat sivukaduilla jopa toreillakin itsepintaisesti kohottavat päätään maan mullasta, viranomaisten kaikkia määräyksiä uhmaillen, olemme kai valmiit myöntämään oikeaksi väitteen kaupungin harvinaisesta vehreydestä.

Kaupungista satamaan päin kulkiessamme kiintyy huomiomme lukuisiin kivenjalostuslaitoksiin, jotka käyttävät raaka-aineenaan pääasiassa kaupungin ympäristöstä ja saarista louhittua harmaata graniittia. Uusikaupunki onkin nykyään maamme kiviteollisuuden keskus, Suomen Aberdeen.

Satama on luonnon puolesta meidän rannikkojemme parhaita: syvät sisääntuloväylät, sangen tilava ja erittäin hyvin

Matkailijoita kiertämässä saaristoa.

Valok. V. Lindqvist.

Puntarinsalmi
Sundholman
kartanon
lähellä.

*Valok. Edvin
Luotonen.*

tuulilta suojattu. Sen laidassa näemme laivatelakan, jonka edustalla tavallisesti »viettää kesälomaansa» osa merenkulkuneuvos G. Erikssonin maailmankuulusta purjelaivastosta. Siinä olemme nähneet Herzogin Cecilien, Lawhill'in, Ponapen, Moshulun ja lukemattomia muita. Syksyn tullen nämä uljaat valtamerenkävijät levittävät purjeensa ja lähtevät pitkälle matkalle Austraaliaan hakemaan vehnää Euroopalle.

Uudenkaupungin edustalla levittäytyy yli kahden penikulman levyinen Vakka-Suomen saarivyö. Katselemme aluksi lähisaaristoa. Se on kovin tiheätä, niin

Ulkosaaristosta. Näköala Kirstankalliolta kaupunkiin päin.

Valok. Y. Lindqvist.

he rientävät varsinkin sunnuntaisin vilvoittelemaan, paistattamaan päivää ja keittämään kahvia.

Ulkosaaret ovat karuja ja jylyhiä, sillä Selkämeren aallot pieksevät niiden graniittirantoja, ja tuulet tuivertavat niiden mäntymetsiköissä, siksi puut ovat matalia, kitukasvuisia. Hyvän yleissilmäyksen koko ulkosaaristosta saat Kirstan vuorelta (9 km kaupungista). — Idässä näet lukuisten saarten ylitse kaupungin häämöttävän. Pohjoisessa tapaa silmäsi Lepäisten kuulun graniittilouhoskylän ja vielä kauempana Lyökien luotsiaseman sekä vanhan merenkulkijain ja kalastajain yhdyskunnan. Lännessä piirtyy

että satojen pikkusaarien väliin jäävät vain kapeat salmet. Saaret ovat monin paikoin ruokorantaisia ja reheväkasvuisia. Muutamissa voi nähdä huvila-asutusta tai pieniä saaristolaitiloja punaisine rakennuksineen ja vihreine peltoineen. Mutta tilaa niissä silti on muillekin yllin kyllin. Eikä niitten rannoilla näe maihinnousukielto-tauluja. Ne ovatkin kaupunkilaisten parhaat kesänviettopaikat, jonne

Putsaaren »kappelinkirkko».

Valok. Edvin Luotonen.

Saaristosta.

Valok. Y. Lindqvist.

terävästi P u t s a a r i ikivanhoine kylineen. Saaren varsinainen nähtävyys on Kappelinpuhti, jonka pohjukassa seisoo pieni muistokirkko. Kaukaa lounaassa keksinet I s o n k a r i n kalliosaaren, johon korkea kruunu jo toista sataa vuotta sitten rakensi tulitornin merenkulkijain turvaksi.

Saaristomaisema.

Saaristosta.

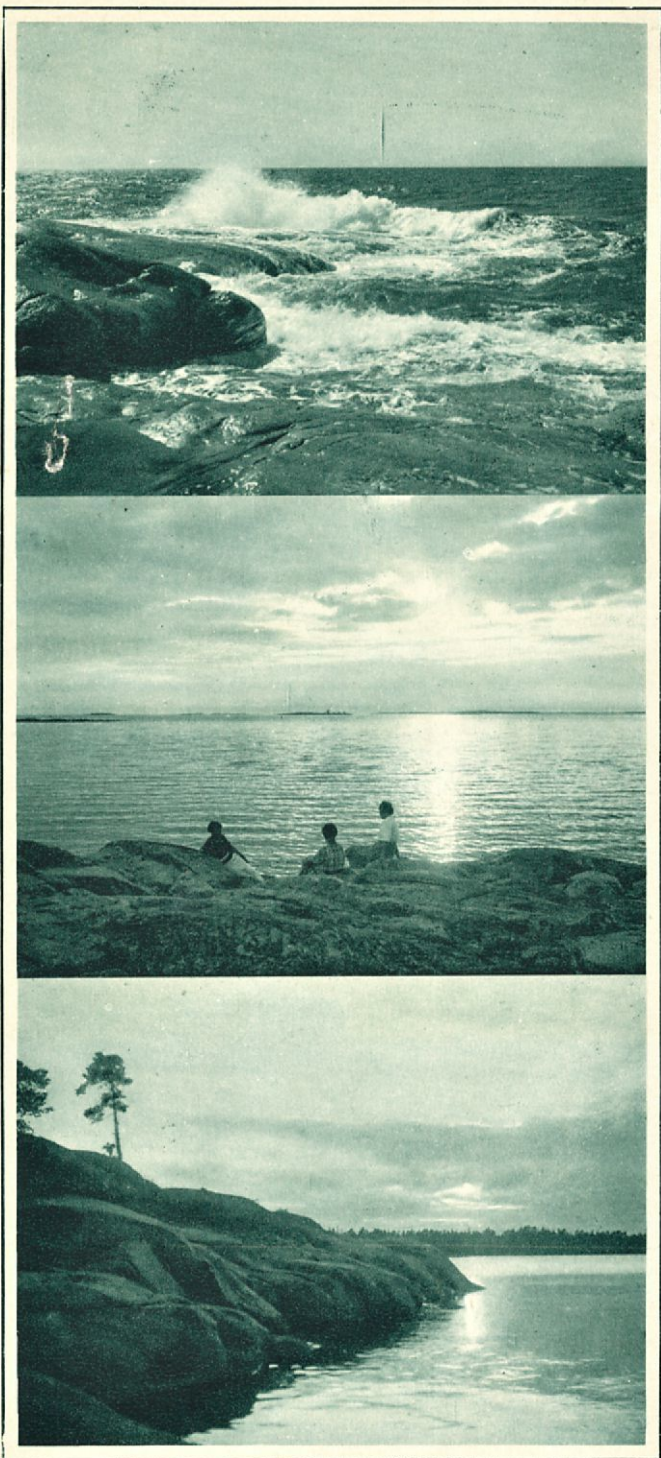
Valok. Y. Lindqvist.

Kaiken kaikkiaan: viehättävän kaunis tämä saaristo on varhaiskesän tyynenä päivänä, jolloin lukemattomien vesilintujen kutsuäänet kaikuvat ulapalla, ylevän juhlallinen se on syysmyrskyn kydytissä raskaita pilviään taivaalla ja lyijynharmaitten laineitten vyöryessä kohti graniittikalioita.

Isonkarin majakkasaari.

Valok. Edvin Luotonen.

Kolme kannista kuvaa ulkosaaristosta.